

Ivana Bohušová: Pastierstvo na území národných parkov vo Východných Tatrách. Kultúrno-ekologické súvislosti v súčasnosti.

Posudek vedoucího práce

Předmětem diplomní práce Ivany Bohušové je problematika pasení ovcí ve Východních Tatrách. Přesněji řečeno otázka, zda by bylo možné ve slovenské části Východních Tater opět povolit pastvu ovcí zakázanou v roce 1952. Autorka se při zkoumání této otázky opírá jednak o dlouhou a bohatou tradici pastvy ovcí v Tatrách a také o zkušenost z polské strany hor, kde byla pastva v omezeném rozsahu již znovu povolena a obnovena.

Autorka rozčlenila svojí práci na tři základní části: relativně obsáhlou Teoretickou část (s. 10 - 62), kratší Praktickou část (63 - 79) a stručný Závěr (80 – 81). Autorce nelze upřít hluboký zájem a snahu o co nejpodrobnější a nejkomplexnější pojednání zvoleného tématu. Na druhé straně je její diplomní práce poznamenána nepřiliš velkou zkušeností s tvorbou odborného textu. Ta se projevuje zejména na úrovni koncepční a s ní úzce spojeném způsobu strukturování práce. Tato okolnost poněkud komplikuje orientaci v textu a jeho porozumění.

Po obecném, esejisticky pojatém „Úvodu“ (8 – 9), v němž autorka v jen velmi obecných rysech naznačuje smysl a cíle své práce, následuje velmi užitečný a kvalitně zpracovaný slovník „Základních pojmů“ (10 – 13). Poté autorka zařadila stručnou, ale výstižnou geomorfologickou charakteristiku „Východních Tater“ (13 - 14). Poněkud problematické jsou ovšem následující kapitoly „Historie pastýřství“ (14 – 19) a „Historie pastýřství ve Východních Tatrách a podtatranské oblasti na Slovensku“ (19 – 20). Obsah obou kapitol se částečně překrývá. Z charakteristiky vývoje v pravěku je kromě toho patrné, že autorka čerpala informace z archeologicky a historicky nepřiliš kompetentních zdrojů (zejména Keresteš 2008). Zbytečné jsou podle mého názoru také poněkud diletantské exkurzy do obecné poválečné hospodářské a politické situace na Slovensku.

Velmi zdařilá je naopak následující kapitola „Tatranská pastva ve starých cestopisech a itinerářích“ (20 – 24), na kterou volně navazuje neméně kvalitní kapitola „Tři sta let po Simplificissimovi“ (24 – 25). Velmi užitečné a kvalitně zpracované jsou kapitoly „Tatranský národní park“ (25 – 26) a „Právní úpravy týkající se pastýřství v tatranském národním parku na Slovensku“ (26 – 27). V úvodu následující kapitoly „Pastýřství v Polsku“ (27 - 31) se autorka opět, již po třetí vrací k pravěku a historii v Tatranské oblasti. Větší část kapitoly je

však věnovaná poválečném vývoji, založení Národního parku, zákazu pastýřství a jeho následnému povolení a obnovení.

V následující kapitole „Redyk Karpatsky“ (31 – 32) autorka stručně informuje o jedné evropské, mezinárodní akci zaměřené na popularizaci a rozvoj tradic balkánského a východoevropské pastýřství. V následující kapitole „Pastýřské lokality ve Východních Tatrách“ (32 – 35) autorka čtenáře opět vrací do historie a popisuje vývoj v jednotlivých lokalitách v novověku i moderních dějinách. K historickým údajům přidává i jejich přírodní charakteristiku. Kapitola „Zeměpisné názvy pastýřského původu“ (35 – 36) je nepochybně zajímavá, má však charakter etnologicko geografického charakteru. Tj. z hlediska hlavního zaměření práce se jedná jen o zajímavý exkurz.

Následující kapitoly „Podmínky pro pastvu v Tatrách“ (37 – 40) a „Vliv pastýřství na přírodu“ (41 -51) podávají věcné, přehledné a nezaujaté informace ekologického charakteru o dopadech pasení ovcí na přírodní prostředí na konkrétních tatranských lokalitách. Ovšem poté opět následuje obsáhlá etnologická kapitola, resp. etnologický exkurz „Salašnictví v lidové kultuře“ (51 - 55), který se navíc částečně tematicky překrývá s úvodním přehledem základních pojmů.

Teprve po výše uvedeném obsáhlém, nedůsledně uspořádaném a co do kvality poněkud kolísavém uvedení do problematiky zařazuje autorka kapitolu „Metodologie výzkumu“ (56 – 62), v jejímž samém závěru formuluje vstupní hypotézy a výzkumné otázky (62).

V „Praktické části“ (63 - 79) autorka vyhodnocuje obsah 15 polostrukturovaných rozhovorů s odborníky i laiky ze Slovenska i Polska. Výsledky rozhovorů člení do několika tematických okruhů a na stranách 74 – 75 shrnuje argumenty pro a proti pastvě v přehledné tabulce. Vyhodnocení rozhovorů však zbytečně ruší hojné odkazy, resp. opakování informací obsažených v úvodní teoretické části.

Ve stručném „Závěru“ (80 – 81) se autorka jednoznačně nepřiklání ani k souhlasu, ani k odmítnutí obnovení pastvy. Myšlenka obnovení pastvy je však zjevně příznivě nakloněna. Vzorem je jí vyzkoušený model polský, tj. plošně omezená a průběžně ekologicky monitorovaná „kulturní pastva“. Ačkoliv to v celém textu diplomní práce ani jednou pregnantně neformulovala, z kontextu nepřímo vyplývá, že jakýsi pastýřský skanzen by ve slovenské části Tater považovala přinejmenším za vítané zpestření nabídky pro turisty.

S ohledem na svojí profesní specializaci se necítím povolán se závěry diplomantky jakkoliv polemizovat. Pokusím se proto v samém závěru posudku zhodnotit práci jako celek. Mnohé aspekty práce I. Bohušové jsem již naznačil v předchozích řádcích. Proto jen shrnuji, že základním problémem práce je zjevný nesoulad mezi autorčiným úsilím a entusiasmem na straně jedné a nedostatečnou schopností formulovat záměry, postup studia a výsledky své práce jasně, přehledně a v logické struktuře.

Text práce je, pomineme-li již zmiňovanou neuspořádanost, čtivý a kultivovaný. Nepřehlédnutelné osobní zaujetí pro předmět studia se autorce většinu úspěšně daří udržet na přijatelné úrovni odpovídající psaným i nepsaným standardům diplomní práce. Snad jen závěrečné kontrole textu mohla věnovat větší pozornost. Nápadná je zejména nerozhodnost, zda etnickou skupinu Valachů psát s velkým nebo malým V. Ojediněle autorce unikly některé překlipy.

Ve způsobu citace a v citačním aparátu nenacházím podstatná pochybení. Ilustrační doprovod práce je střídavý a nepočetný. Potřebám práce však zcela vyhovující a postačující.

Diplomní práci Ivany Bohušové doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře, 13 bodů.

V Praze 5.8. 2016

prof. Václav Matoušek